

Lausunto Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen alueelliseen sosiaali- ja terveystalvelujen Nurmeksens sosiaali- ja terveystkeskuksen vaikutusalueen järjestämissuunnitelmaan

Vanhusneuvosto pt hyvänä, että vastuu palvelujen järjestämisestä on alueellisella sote-keskuksella. Myös palvelujen järjestämisen kriteerit ovat hyviä. Erityisen tärkeänä vanhusneuvosto pt tätä mritelm: "Palveluita tuotetaan **asiakkaiden tarpeen perusteella** ja ajan mukanaan tuomien sopeuttamistarpeiden mukaisella tavalla."

Vanhusneuvosto pt tärkeänä, että vanhuspalvelut järjestetään vähintään nykyisellä tasolla. Hyvänä kehityksen todetaan ikäneuvolan ja kotisairaalan toimintojen aloittaminen. Vanhusten kannalta tärkeinä lishuomioina **vanhusneuvosto esittää seuraavaa**.

Valtimon sotepisteell säilytetään lkrivalvelut vähintään kaksi kertaa viikossa, nytteenottopalvelut 1-2 kertaa viikossa ja fysioterapiapalvelut yhtenä päivänä viikossa.

1) Yhteisöllinen asuminen

Vlimuotona kotona asumisen ja ympärivuorokautisen tuen piirissä asumisen vanhusten yhteisöllistä asumista on edistettävä yhteistyössä kotipalvelun kanssa. Nurmeksessa toimineiden ns. pienkotien aikana tämän tarve todettiin suureksi. Järjestely todettiin hyväksi myös kotipalvelun resurssien kytn kannalta, mikä lisää kustannustehokkuutta.

Vanhusneuvosto esittää, että Nurmeksessa käynnistetään yhteisöllisen asumisen toiminta.

2) Palveluverkon ja siinä annettavien palvelujen tulee vahvistaa perustason sosiaali- ja terveystalveluja. *Omahoitaja-omalääkäri* -mallin on todettu edistävän kansanterveyttä erityisesti iäkkäiden kannalta hoidon jatkuvuuden ja ennakoiavuuden avulla. Se on kustannustehokas vähentäessään kalliin erikoissairaanhoidon tarvetta. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella aloitetussa toiminnassa on todettu, että malli on toteutettavissa pääosin olemassa olevilla resursseilla. Nurmeksessa on olemassa olevien virkojen mukaisesti mahdollisuus 1600 asukkaan (Nurmes, Juuka) vestvastuuseen omahoitaja-omalääkäri -työparille.

Vanhusneuvosto esittää, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue aloittaa omahoitaja-omalääkäri -toiminnan Nurmeksens sote-keskuksessa.

3) **Yön yli hoidossa** sote-keskuksen kuntoutussairaalaan varataan 1-2 vuodepaikkaa, johon ensihoito voi sote-keskuksen vastaanottoaikojen ulkopuolella tuoda sellaisen potilaan, joka ei ensihoidon tutkimuksen perusteella tarvitse erikoissairaanhoidoa keskussairaalan päivystyksessä, mutta joka ei myöskään välttämättä tule toimeen kotona seuraavaan sote-keskuksen kiirevastaanottoon saakka.

Lääkärilehdessä 5/2024 julkaistun tutkimuksen mukaan yleistilan laskun vuoksi erikoissairaanhoidon päivystykseen tulleist yli 65-vuotiaista potilaista viidenneksellä diagnoosiksi jäi huonovointisuus ja väsymys tai seniliteetti. Nämä eivät vaadi erikoissairaanhoidoa ja olisivat tyypillisiä yön yli hoitoa tarvitsevia potilaita.

Yön yli hoito vähentäisi turhia erikoissairaanhoidon päivystyskäyntejä, vähentäisi ensihoidon kuljetuksia päivystykseen ja vapauttaisi resursseja siihen, mihin ne on tarkoitettu. Lisäksi tämä vähentäisi inhimillistä kärsimystä; päivystyksessä odotusajat ovat pitkiä ja pääosassa käyntejä potilas lähetetään kuitenkin kotiin, monesti aamuyöllä.

Vanhusneuvosto esittää, että Nurmese-Juuka suunnitelmaan lisätään yön yli hoito Nurmeksen sote-keskuksessa.

4) **Nurmeksen ilta- ja viikonloppuvastaanotto** on toiminut pitkään ja todettu erittäin tarpeelliseksi. Terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialuejohtaja on päättänyt näiden vastaanottojen lakkauttamisesta 1.12.2024 alkaen osin kustannus- mutta myös tarvesyistä. Varsinkaan jälkimmäinen peruste ei kestä päivänvaloa. Kustannuksissakaan ei oltu otettu huomioon mitään muuta kuin suorat ostolääkärikustannukset.

Joulukuusta 2024 alkaen virka-ajan ulkopuoliseen vaivaan on lähdeävä hakemaan apua 130-170 km:n päähän ruuhkaiseen erikoissairaanhoidon päivystykseen Joensuuhun. Kyse ei kuitenkaan ole erikoissairaanhoidon tarpeesta.

Keskussairaalan lisäruuhkautumisen kustannusten lisäksi matkakustannukset ovat yhteiskunnalle ja potilaille suuret. Suuri osa potilaista käyttäisi Kela-taksia, mikä tarkoittaisi noin 2500-3000 Kela-matkaa vuodessa. Omavastuun jälkeen taksien veloitus Nurmekseen on jopa 250 euroa / matka, mikä tarkoittaisi *450-550 tuhannen euron vuosikustannusta*. Tämä kustannus tulee hyvinvointialueen maksettavaksi vuodesta 2026 alkaen.

Potilaan kannalta aika- ja rahakustannus on kohtuuton. Aikaa kuluu nykyisen 1-2 tunnin sijaan 4 (matkat) + x tuntia, mikä on odotusaika Tikkamäellä, usein 4-8 tuntia. Nykyinen kustannus on 28 € (tai 0, jos on neljäs tai useampi käynti). Uusi kustannus on 1.1.2025 lukien $2 \times 25 \text{ € (Kela-taksin omavastuu)} + 66,70 \text{ (pkl maksu)} = 116,70 \text{ €}$. Lisäksi lasten ja vanhusten saattajien menetetyt työtulot. Kohtuullistako? Monet pienituloiset joutuvat jättämään väliin, mikä voi vaarantaa potilasturvallisuutta.

Ilta- ja viikonloppuvastaanottojen seuraus tulee olemaan myös kiireettömien vastaanottoaikojen saatavuuden heikentyminen. Potilaita siirtyy virka-ajan kiirevastaanotolle ja sinne on siirrettävä resursseja kiireettömiltä vastaanotoilta. Näin heikennetään koko sote-keskuksen palvelutasoa.

Selvityksessä (Pikes 2011) on todettu, että noin 80 % perusterveydenhuollon päivystysvastaanotoista olisi hoidettavissa sairaanhoitaja-etädiagnostiikkalaitteisto-etälääkäri -yhdistelmällä. Vaikka etädiagnostiikkalaitteistoa ei olisikaan käytettävissä, olisi varmasti huomattava osa käynneistä mahdollisia sairaanhoitaja-etälääkärikäynteinä. Resursseja ajatellen otettakoon huomioon, että hoitajaresurssit ovat tähänkin saakka olleet omia.

Vanhusneuvosto esittää, että Nurmeksen sote-keskuksessa jatketaan ilta- ja viikonloppuvastaanottoja joko ostopalveluina lääkärin osalta tai vähintään hoitaja-etälääkärivastaanottona.

5) Verkkopalveluiden kehittäminen

Järjestämissuunnitelmassa korostuvat digipalvelut. Monille vanhuksille niiden käyttäminen ei kuitenkaan ole mahdollista osaamisen tai muiden esteiden vuoksi. Aluevaltuustossa 23.4.2024 on tehty päätös verkkopalveluiden tuetusta asiointipisteistä yhdessä kuntien ja valtion kanssa.

Vanhusneuvosto esittää, että verkkopalveluiden asiointipisteiden pilotointi aloitetaan Nurmeksessa.

6) Vanhusneuvosto esittää, että hyvinvointialue tekee erillisen vanhusten palvelusuunnitelman ja vammaisten palvelusuunnitelman.